

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

ALEXANDRA AMARAL

Kesyttämätön

NAISKUVA MYTOLOGIASSA JA NYKYAIKANA

KUVATAITEEN TUTKINTO-OHJELMA
2023

TIIVISTELMÄ

Amaral, Alexandra: Kesyttämätön: Naiskuva mytologiassa ja nykyaikana
Opinnäytetyö, AMK
Kuvataide
2023
Sivumäärä: 30

Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa analysoitiin taiteellisen osuuden symboliikkaa feministisestä näkökulmasta, etsien syy-seuraus-suhteita vanhojen myyttien ja nyky-yhteiskunnan naiskuvasta. Keskeisiä käsiteltäviä teemoja olivat naisten asema historiassa, myytit, uskonto ja ekofeminismi. Aiheita pohdittiin myös henkilökohtaisten kokemusten kautta. Mukana on prosessikuvia taiteellisen osuuden valmistumisesta.

Avainsanat: Feminismi, Mytologia, Historia

Abstract

Amaral, Alexandra: Untamed: Women in mythology and today

Bachelor's thesis

Fine art

2023

Number of pages: 30

This thesis analyzed the symbolism of the artistic part of the thesis from a feminist point of view, searching for cause-and-effect relationships in the portrayals of women in old myths and contemporary society. The main themes discussed were the position of women in history, myths, religion and ecofeminism. These topics were also discussed through personal experiences. This thesis includes process pictures of the artistic part.

Keywords: Feminism, Mythology, History

ALKUSANAT

Haluan kiittää puolisoani Brunoa jatkuvasta tuesta ja tsemppauksesta koko opinnäytetyöprosessini ajan. Kiitos, että aina uskot minuun ja taitoihini.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 NAISEN YHTEYS LUONTOON	8
2.1 Luomismyytit	8
2.2 Äitiys	8
2.3 Jumalatar ja nykynainen	11
2.4 Alaston nainen	12
3 NAISEN DEMONISOINTI	13
3.1 Pandora-myytti	13
3.2 Kristinuskon Eeva.....	14
3.3 Nainen ja synti.....	15
3.4 Nainen ja paholainen.....	16
3.5 Noitavainot	17
3.6 Moderni noituus.....	19
4 SIDOTTU NAINEN	20
4.1 Lilith-myytti	20
4.2 Ulkonäköpaineet.....	22
4.3 Tyttö = huono	23
4.4 Nainen ja ikä	25
4.5 Hyljenainen	25
4.6 Köydet.....	27
5 LOPUKSI	28
LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Analysoin taidettani ja sen symboliikkaa feministisestä näkökulmasta, etsien syy-seuraus-suhteita vanhojen myyttien ja nyky-yhteiskunnan naiskuvasta. Keskeisiä teemoja on naisten asema historiassa, myytit, uskonto ja ekofeminismi. Ekofeminismi on 1970-luvulla syntynyt suuntaus, jossa nähdään yhteys naisen alisteiselle asemalle ja ihmisen luontosuhteelle. Naisen historiaa ei voi ymmärtää ilman luontosuhteen kehitystä, ne kulkevat käsi kädessä (Suutala,2001) Ekofeministi näkee kaiken yhteiskunnallisen alistamisen välillä verkkomaisen yhteyden. Ilman luonnon ja eläinten vapautumista, ei voida vapauttaa naisen asemaa. Pohdintani perustuu pitkälti Euroopan historiaan ja mytologiaan, sillä se on minulle tutuin ja koen sen vaikuttaneen ympäristöni ja omaan ajatteluuni eniten.

Myytti on kertomus, johon usein liittyy uskomuksia ympäröivästä maailmasta ja se on kulkenut sukupolvelta toiselle. Myytit eivät ole historiallisia totuuksia, mutta kuvaavat usein aikansa yhteiskuntaa ja kulttuuria. Samalla ne myös vahvistavat tiettyjä käsityksiä yhteiskunnassa. Myyteillä on monesti selitetty asioita, mihin ei ole ollut selitystä, esimerkiksi maailman synty tai pahuuden olemassaolo. Toistetuilla myyteillä voi olla vahva vaikutus yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin. Monien vanhojen myyttien arkkityypit toistuvat nykyajan medioissa kuten tv-sarjoissa, elokuvissa ja kirjoissa. Kristinuskon myyteillä on näkyvä osa länsimaisen yhteiskunnan historiassa. Filosofian tohtori, uskontotieteilijä ja semiootikko Hannele Koivunen tutkii kristinuskon myyttien vaikutusta naisen asemaan historiassa ja myös lähempänä nykypäivää. Hän uskoo, että esimerkiksi luomiskertomuksen Eevalla on perusteltu ja selitetty naisen alempiarvoisuutta.

Teoksellani olen halunnut tuoda esiin näitä yhteyksiä ja saamaan aikaan luo-
da keskustelua aiheesta. Haluan katsojan miettivän, onko hänellä samaistu-

mispintaa hahmoon. Mitä hän tuntee hahmoa kohtaan ja kuka tai mikä on tämän sitonut. Mikä sitoo katsojaa hänen omassa elämässään. Onko kyse yksilöstä vai yhteiskunnallisista rakenteista. Olen tutkinut näitä asioita teosta tehdessäni ja syventänyt tietoa myyteistä ja naisen historiasta käyttäen eri lähteitä. Joka päivä, ja erityisesti tämän teoksen äärellä, huomaan, että minulla on vieläkin paljon sisäistettyä naisvihaa. Siitä eroon pääseminen vaatii sen tunnistamisen ja aktiivista oman ajattelun haastamista. Aivan kuten taiteilijana, myös ihmisenä, en usko koskaan tulevani valmiiksi. Aina on lisää opittavaa ja kehitettävää. Tässä opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa haluan avata omia pohdintojani aiheesta henkilökohtaisten kokemusten kautta, sekä historian ja myyttien avulla. Aihe paisui lopulta todella laajaksi, ja olisin halunnut jatkaa pohdintoja vielä syvemmälle useassa kohdassa, mutta pyrin rajaamaan tekstiä sopivan mittaiseksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi.

2 NAISEN YHTEYS LUONTOON

2.1 Luomismyytit

Kreikan mytologiassa kaaoksesta syntyi jumalatar Gaia. Gaia synnytti vuoret ja meret. Hän synnytti myös itselleen kumppaniksi Uranoksen, joka edustaa tähtitaivasta. Yhdessä he loivat useita lapsia, eli muita jumalia sekä titaaneja. Uranos ei kuitenkaan arvostanut kaikkia lapsiaan, vaan vangitsi hirviöinä pitämänsä titaanit tuonpuoleiseen. Äitinsä Gaian avulla yksi lapsista, Cronus, kuitenkin nousi isäänsä vastaan leikkaamalla tämän sukuelimet irti. (Castrén, 2017) Gaia yhdistetään edelleen vahvasti luontoon ja Gaia nimeä käyttää moni luonnonsuojelua ja kestäväää kehitystä kannattava yritys ja yhdistys.

Minua inspiroi luomismyytit, joissa nainen on universumin alku. Luomismyytit ovat syntyneet ihmisten tarpeesta ymmärtää ympärillä olevaa maailmaa. Mitä vanhempi myytti maailmansynnystä on, sitä todennäköisemmin luojahahmo on naispuolinen (Pulakka, 2021). Osa tutkijoista uskoo, että esihistoriallisella ajalla ei tiedetty siittämisen ja synnyttämisen yhteyttä, jolloin naisen uskottiin yksin luovan uusi elämä. Hedelmällisyyden lisäksi naiset yhdistettiin myös maan ja luonnon syklisyyteen kuukautisten kautta. Naisilla on monissa kulttuureissa ollut aina vahva yhteys syntymään, sekä kuolemaan. Naiset tyypillisesti synnyttävät ja ovat kätilöinä ja ihmisen kuollessa naiset ovat myös usein ne, jotka valmistelevat ruumiin.

2.2 Äitiys

Kangasveistoksellani on useampi rinta, mitkä voivat kuvata hedelmällisyyttä, mutta hän ei silti ole äitihahmo, ainakaan perinteisessä merkityksessä. Ihmisillä on monesti tapana suosia dualistista ajattelutapaa, joka esiintyy myös useissa myyteissä. Luomismyyteissä, joissa nainen luo maailman, usein kulttuurisen sisällön luojana on mies. Kirjailija ja kirjallisuustieteen tohtori Tiina Piilola (2019) selittää kahtia jaettua ajattelua näin: ” Jos jokin on ”hyvää”, se ei voi olla samaan aikaan ”pahaa”. Tai jos jokin on ”luonnollista” ja orgaani-

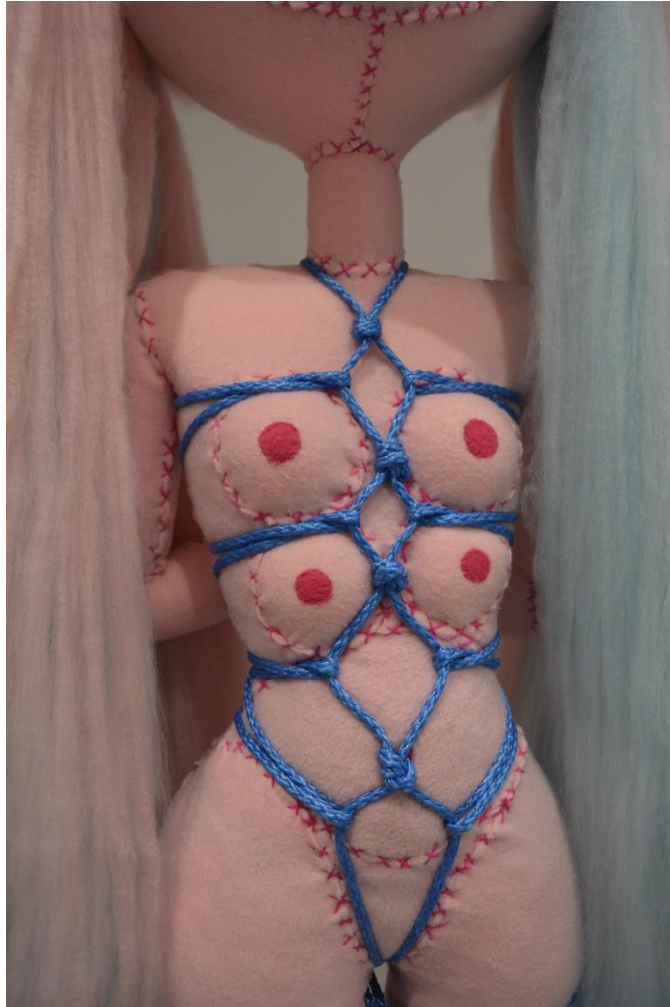
sesti syntyneitä, sen vastakohta on tehtyä eli ”kulttuurista. Eli jos hedelmöityminen ja synnyttäminen on biologisesti tyypillistä naiselle, kulttuuri ja muu henkinen luominen on tietenkin tyypillistä miehelle.” Oulun yliopiston aate- ja oppihistorian ja Åbo Akademin uskontotieteen dosentti Suutalan mukaan luonnonherruuden idean alkuperä on Vanhan testamentin luomiskertomuksessa ja ajatus pahasta eläimellisyydestä tulee antiikin dualistisesta ihmiskuvasta. (2001) Naisia on monissa vanhoissa uskonnoissa palvottu ja kunnioitettu erityisesti luomisvoiman ja äitiyden kautta. Naisen palvonta äitiyden tai luomisen kautta on hieman kaksiteräinen. Toisaalta näkemys on kaunis ja arvostava, mutta helposti rajaa naisen arvon vain hänen hedelmällisyyteensä. Vanhat ja erityisesti lapsettomat naiset eivät juuri saa arvostusta maailmassa, jossa naisen arvo mitataan lapsensaantikyvyn perusteella.

Muistan saaneeni negatiivisia kommentteja omiin ajatuksiini lapsettomuudesta. Mainittuani haluttomuuteni äitiyteen minulle on saatettu sanoa jotakin sellaista kuten: ”Muutat kyllä mielesi jossain kohtaa”. Äitiyteen pyrkiminen nähdään jotenkin oletusarvoisena tavoitteena naisille. Usein myös pelotellaan ajatuksella ”Entä jos vanhana kadut lapsettomuutta?”, mutta minua pelottaa enemmän ”Mitä jos kadut lasten hankkimista?”. Naisen rinnastus luontoon näkyy äitiyteen painostamisessa esimerkiksi termissä ”biologinen kello”. Naisen ”biologinen kello” on käsitys jostakin kuvitteellisesta ajastimesta naisen sisällä, joka ajaa häntä kiirehtimään lasten hankintaan ennen kuin on ”liian myöhäistä”. Saman tyyliä termejä ovat mielestäni ”äidin vaisto” ja ”hoiva-vietti”. Ne luovat vaikutelmaa luonnostaan hyvästä äidistä, niin kuin äitiys olisi jotenkin automaattisesti luonnollisempaa kuin isyys. Lastenhoidon taakka on siis suotavaa sysätä lähes täysin äideille, kun he sen kerran luonnostaan osaavat paremmin. Perinteisessä heterosuhteessa nainen on useammin se, joka on lasten kanssa kotona ja mies käy töissä elättäjän roolissa. Tällaisessa tilanteessa nainen voi olla alisteisessa roolissa, ollessaan taloudellisesti riippuvainen miehestään. Kapitalistisessa yhteiskunnassa arvostetaan rahallista tuottavuutta ja naisten tekemä palkaton hoitotyö jää toisarvoiseksi.

Erityisesti lempeän, kaiken kestävä ja uhrautuvan äidin arkkityyppi on ihailtu monissa myyteissä. Länsimaisesta tunnetuin on varmaankin Jeesuksen äiti,

Neitsyt Maria. Suomalaisessa kansanperinteessä vastaava hahmo on Lemminkäisen äiti. Rakkauden vuoksi kaiken uhraava äiti antaa perinnöksi tyttärelleen ajattelumallin, jonka vuoksi hän luopuu helposti omista haaveistaan ja hyvinvoinnistaan toisen vuoksi. Hän ei ehkä osaa asettaa omia rajojaan tai pitää niistä kiinni, eikä tunnista olevansa hyväksikäyttäjän kanssa suhteessa. Hannele Koivunen käsittelee kristinuskon kaksijakoista naiskuvaa kirjassaan *Madonna ja huora*. Hän tuo esiin kristinuskon kaksi perinteisintä naishahmoa ja arkkityyppiä: syntinen, seksuaalinen huora ja puhdas, synnitön, aseksuaalinen äitihahmo. Elina Vuola kuvailee artikkelissaan Eevan ja Marian tyttäret: Kristinuskon naiskuva, naisten ”ylistämällä alistamista”. Naiseuden ideaali, ”hyvä nainen”, tehdään epärealistiseksi ja saavuttamattomaksi normaalille naiselle. Epäonnistuessaan saavuttamaan näitä mahdottomia tavoitteita, nainen nähdään heikkona ja huonona. Kirjailija ja toimittaja Mona Cholletin mukaan äitiys nähdään tapana pelastaa ja kesyttää seksuaalisesti hallitsematon nainen. ”Kun kieltäytyy äitiydestä, välttää tuon puhdistus- ja kesytysprosessin, tuon ainoan keinon pelastaa naisen keho, johon on vuosisatojen mittaan tiivistynyt niin paljon kysymyksiä, pelkoja ja vastenmielisyyttä” (2018)

Minulle luominen ei välttämättä tarkoita lapsen saamista, vaan mitä tahansa taiteellista tekemistä. Ehkä siksi pidän luomismyyteistä, joiden luojana on nainen. En itse yhdistä sitä äitiyteen, vaan näen sen luovuutena, mahdollisuutena toteuttaa itseään. Gaia tuskin katseli Youtube-tutoriaaleja tai inspi-raatiokuvia Pinterestistä, vaan loi jotain täysin omaa. Vaikkei aina hänen luomuksensa miellyttäneet kaikkia, hän silti rakasti ja puolusti omiaan. Näin minäkin haluan arvostaa omaa taidettani ja antaa itselleni luvan luoda vapaasti. Oman elämän suunnan etsimisessä pitäisi myös antaa itselleen vapaus ja hyväksyminen. Yhteiskunnassa, jossa meille annetaan valmiiksi tietyt roolit ja odotukset, on vaikea pysyä omalla polullaan, jos se ei vastaa sitä mihin ympäristö ohjaa. Millainen on hyvä tai oikeanlainen nainen, ei voida määritellä yleisellä tasolla, vaan se on kiinni yksilöstä.

2.3 Jumalatar ja nykyainen

Suunnitellessani Kesyttämättömän hahmoa, halusin luoda yhdistelmän myyttistä naishahmoa ja modernia nykyaista. Halusin pohtia näiden kahden arkityypin yhteyttä minua ympäröivässä yhteiskunnassa ja miten käsittelen näitä teemoja taiteessani. Hahmon myyttistä puolta inspiroi yliluonnollinen jumalatar, joka on kykeneväinen luomaan mitä tahansa, jopa uuden elämän. Kiiltävät, pieniä tähtiä sisältävät silmät kuvaavat universumia. Universumi on sekä hänen sisällään että ympärillään. Alusta asti näyttävät ja villit hiukset olivat iso osa visiota (itse en lapsena sietänyt hiusten kampaamista ja edelleen välttelin sitä parhaani mukaan).

Nykyajan katukuvassa näkee paljon eri hiustyyliä naisilla. Lyhyet hiukset eivät enää ole niin vahvasti vain miesten tyyli, kuten ehkä aiemmin. Silti olen

nähty kommentteja sosiaalisessa mediassa, jotka esimerkiksi kyseenalaistavat hiuksensa ajelleen naisen seksuaalista suuntautumista, niin kuin siilitukalla olisi mitään tekemistä sen kanssa. Joskus olen nähnyt samassa yhteydessä puhuttavan ”feministitukasta”. Pitkät hiukset mielletään edelleen (joko tietoisesti tai alitajuntaisesti) feminiiniseksi ja lyhyet hiukset maskuliiniseksi. Ehkä siksi ajatellessani jumalatarhahmoa, minullekin tulee automaattisesti mieleen villit, pitkät ja painovoimattomasti leijailevat hiussuortuvat. Varmasti myös klassiset maalaukset ja muu kuvallinen media on luonut ja vahvistanut näitä assosiaatioita. Hiustyyli ei silti aina ole pelkkä esteettinen kysymys. Naisena joutuu välillä miettimään, millainen hiustyyli on turvallisin. Internetissä varoitetaan lenkkeilykampauksista: mahdollisen hyökkääjän on helppo tarttua kiinni poninhäntään. Videosovellus TikTokissa naistarjoilijat kertovat saavansa enemmän tippejä miehiltä, kun he laittavat hiukset lapsekkaille saparoille. Naiset myös vertailevat, miten heitä on kohdeltu eri hiusvärien aikana. Erityisesti vaaleahiuksiset kokevat, että heitä pidetään helposti tyhminä. Suositulla aikuisviihdesivustolla Pornhubissa on omat kategoriat naisten hiusväreille: Red Head, Blonde ja Brunette.

2.4 Alaston nainen

Hahmo on alasti, sillä se on mielestäni ihmisen lähinnä luontoa olevin muoto. Vaikka hahmo on sidottu, hän ei ole riisuttu. Vain alasti. Hahmo ei häpeile vartaloaan. Hiukset eivät ole rintojen tai alapään peittona, koska hänellä ei ole mitään syytä kainostella. Hänelle kaikki tämä on luonnollista ja enemmänkin ylpeyden aihe. Naisten vartalo on seksuaalisoidumpi kuin miehen. Kun nainen käyttää vaatteita, jotka näyttävät ihoa, se tulkitaan kutsuksi tai oikeudeksi kommentoida, häiritä tai jopa koskea. Vaikka useissa uskonnoissa ja kulttuureissa on sekä miehelle, että naiselle siveellisyyteen liittyviä säädöksiä, monesti naisvartalo koetaan ongelmallisempänä. Naisen vartalo on peitettävä milloin mistäkin syystä. Joissakin kulttuureissa se perustellaan naisten suojelemisella tai peittävä vaatetus on tarkoitettu todistamaan naisen siveellisyyttä ja täten hyvyyttä. Naisen syyllistäminen näkyy hyvin tässä nurinkurisessa ajattelutavassa, jossa miehen suorittama hyväksikäyttö laitetaan

naisen vastuulle. Tällaisessa ajattelussa on mielestäni yhteys myytteihin naisten luonnollisesta syntyisyydestä ja vaarallisista viettelijättäristä, joita käsittelem enemmän luvussa 3.

Naisen seksuaalisuus ja erityisesti vagina on herättänyt pelkoa. Vaginaan liittyviä uskomuksia on monenlaisia eri kulttuureissa. Naisen vapaaehtoiseen itsensäpaljastamiseen on liitetty usein kahdenlaisia uskomuksia. Vaginan paljastaminen on tapahtunut joko pahan karkottamiseen tai hedelmällisyyden takaamiseen. Sillä on voitu karkottaa vihollisia, demoneja tai itse paholainen. Kreikkalaisessa ja irlantilaisessa mytologioissa kerrotaan naisten käyttäneen vaginan paljastamista sotatilanteissa vihollisten voittamiseen. Vaginaan on liitetty joko yliluonnollisia voimia, joilla on hallittu merta, tai voima on voinut perustua vain naisen julkeuteen, joka on saanut pelokkaat miehet piiloutumaan. Naiset ovat antaneet myös hyvää onnea merimiehille paljastamalla genitaalinsa merelle laivan lähtiessä satamasta. Vaginalla on myös pyritty takaamaan maan hedelmällisyyttä nostamalla hameenhelmaa pelloille. Vaginan paljastamisen voimaa on käytetty myös karjan siunaamiseen. Paljastamisella voidaan myös häpäistä tai ilahduttaa. Sekä japanilaisessa, että kreikkalaisessa mytologiassa on tarinat, joissa masentunut jumalatar saadaan unohtamaan murheensa vaginan paljastamisen avulla. Molemmat tarut ovat yhteydessä maan syklisyyteen ja hedelmällisyyteen.

3 NAISEN DEMONISOINTI

3.1 Pandora-myytti

Antiikin Kreikan mytologiassa ensimmäinen luotu nainen, Pandora, oli Zeuksen lähettämä kostolahja ihmisille, jotka olivat varastaneet tulen. Zeus oli nimittäin huolestunut ihmisen kehityksestä, eikä halunnut heidän tavoittavan jumalten asemaa. Zeus siis määräsi tulenjumala Hefaistosta muovaamaan vastustamattoman kauniin, jumalattaren kaltaisen ihmisen, jonka sisin oli kui-

tenkin pahaluonteinen. Pandoran otti puolisoonsa Epimetheus. Epimetheuksella oli lipas, jota hän kielsi Pandoraavaaamasta koskaan. Pandora oli kuitenkin niin utelias, että päätyi lopulta avaamaan lippaan, jolloin sieltä karkasi kaikki vaivat, sairaudet ja onnettomuuden ihmiskuntaan. Pandora yritti sulkea lipasta, mutta oli liian myöhäistä. Lohdutuksena lippaan pohjalta löytyi myös toivo. (Castrén, 2017)

Toimittaja ja kirjailija Kaisa Pulakka tulkitsee Pandora-myytin sanomaa vastaavasti: ”Nainen on siis luotu maailmaan rangaistukseksi miehelle, ja miehen raskaana tehtävänä on hallita ja hillitä naista. Jos mies ei sitä tee, aiheuttaa naisten totaalinen impulssikontrollin puute maailmaan kaikenlaisia ongelmia, niin kuin kaikki maailman taudit, vaivat ja onnettomuudet. Myös Pandora-myytti pyrkii todistamaan, että miesten on syytä pitää naiset tiukassa kontrollissa.” (2021) Antiikin Kreikan mytologia loi tehokkaasti pohjaa näkemykselle naisen alempiarvoisuudesta. Jo pelkästään naisiin kohdistuvan väkivallan ja seksuaalisen hyväksikäytön määrä kreikkalaisissa taruissa on huolestuttava. Ottaen huomioon, että myytit usein kuvaavat aikansa yhteiskunnan kulttuuria ja arvoja, sekä vahvistaa niitä, on vaikea uskoa, että kyseisen ajan naisilla olisi ollut huikeasti oikeuksia tai arvoa miesten keskuudessa.

3.2 Kristinuskon Eeva

Kristinuskon alkumyytissä kerrotaan Aatamista ja hänen kylkiluustaan muovatusta Eevasta. Syntiinlankeemus tapahtui, kun Eeva söi hedelmän kielletyn tiedon puusta ja houkuttelin Aatamin tekemään samoin. Tämän jälkeen heidät karkotettiin paratiisista. Ennen luonnollinen alastomuus muuttui häpeälliseksi ja epäsideväksi, jolloin Aatami ja Eeva peittivät itsensä. Lisäksi Eeva, ja sitä kautta kaikki naiset tähän päivään asti, saivat rangaistuksen, jonka mukaan heidän piti synnyttää kivulla.

”Minä teen suuriksi sinun raskautesi vaivat, ja kivulla sinä olet synnyttävä lapsesi. Kuitenkin tunnet halua mieheesi, ja hän pitää sinua vallassaan” (1 Moos. 3:16)

3.3 Nainen ja synty

Pandora ja Eeva ovat molemmat joutuneet syntipukeiksi ihmisten ongelmien aiheuttajina. Pandora-myytin tapaan Eevan syntiinlankeemusta voidaan käyttää argumenttina naisen hallitsemisen tarpeellisuuteen. Joidenkin tulkintojen mukaan Eevan syntiinlankeemus on kuvaus naisen vaarallisesta ja villistä seksuaalisuudesta. Nainen nähdään seksuaalisesti kyltymättömänä eläimeen rinnastettavana olentoja, joka viettelee miehen pahuuden teille. Naisen yhteydestä syntiin Koivunen kirjoittaa: ”Nainen liitetään ruumiillisuuteen ja aineeseen, kun taas mies yhdistetään henkeen. Tällöin ajatellaan hengen olevan lähempänä jumalaa ja siksi olemukseltaan hyvyyttä. Aineellisuus ja ruumiillisuus taas puolestaan estävät ihmistä ajattelemasta jumalaa. Tämä näkökulma toteutuu monissa uskonnoissa naisen seksuaalisuuden kautta. Nainen esitetään seksuaalisena viettelijättärenä, joka houkuttelee miehen pois hengellisistä päämääristä. Selibaatti taas vahvistaa miehistä pappeutta.” (1995) 1600-luvulla nainen rinnastettiin eläimeen. Kirkkoisät loivat ja vahvistivat naisvihaisia asenteita kuvaamalla naisia hyödyllisiksi vain lisääntymistarkoituksissa. Erityisesti Eevan syntiinlankeemukseen vedottiin, kun oli tarpeen muistuttaa naisia heidän alisteisesta roolistaan.

Teoksessani on myös mukana Eevaa ja Pandoraa. Jos uskoo omaan huonouteensa, on helpommin alistettavissa. Olen ollut suurimman osan elämästäni people pleaser, eli yrittänyt miellyttää jokaista ihmistä jopa oman hyvinvoinnin kustannuksella. Jos jotain ikävää sattuu, menen itseeni ja mietin mitä tein väärin, koska todennäköisesti tapahtunut oli jotenkin minun syytäni. Uskoin monesti, että vastoinikäymiset olivat rangaistuksia minulle, jotka olin ansainnut. Veistokseni hahmo kuitenkin pyrkii pois tällaisesta ajattelusta. Hänessä ei näy häpeää tai arkailua. Alkuperäinen suunnitelma hahmon asennosta oli katosta sidottu, ilmassa roikkuva makuuasento, jossa rento niska olisi antanut hahmon pään roikkua. Osittain muutos seisovaan asentoon johtui visuaalisesta toimivuudesta, mutta mietin myös, millaisen energian haluan hahmolle luoda. Horisontaalinen asento olisi ollut antautuneempi, jopa uhriomainen. Seisova asento toi hahmoon uhmaa, vahvuutta ja arvokkuutta. Se

korosti paremmin sanomaa vahvuudesta taistella toksisia ja rajoittavia yhteiskunnan rakenteita vastaan, eikä niille antautumista.

3.4 Nainen ja paholainen

Teokseni naishahmo ei ole pelkästään ihminen. Hänellä on eläimellisiä piirteitä, kuten sarvet, sorkat ja häntä. Eläinten osat eivät ole minkään tietyn eläimen osia, mutta halusin valita sorkkaeläimet sillä ne tuovat minulle useita assosiaatioita, jotka mielestäni kuvaavat hyvin teoksessani käsittelemiä aiheita. Kun naista kutsutaan lehmäksi, se on aina tarkoitettu loukkaavaksi sanaksi, synonyymina esimerkiksi tyhmälle, ärsyttävälle tai lihavalle. Kun taas miestä kutsutaan sonniksi, on se usein positiivissävytteinen tai humoristinen heitto tai jopa kehu, jolla tarkoitetaan seksuaalisesti aktiivista miestä. Halusin myös luoda assosiaation paholaiseen vuohen kautta. Vuohipäinen Baphomet hahmo on edelleen laajalti tunnettu paholaisen symboli. Raamatussa vuohi on ollut uhrieläimenä. Vuohia on käytetty vertauskuvana itsekkäistä ja pahoista ihmisistä, verrattuna hyvään lampaaseen. (Matteus 25: 32–33) Vuohen symbolismiin kääntymistä satanillisempaan suuntaan on epäilty alkavan kristinuskon tehdessä pesäeroa vanhoihin pakanajumaliin, tässä tapauksessa Kreikkalaiseen Pan-jumalaan. Pan on luonnon jumala, puoliksi mies ja puoliksi vuohi.

Naisen ja naisen seksuaalisuuden demonisointi on iso osa teokseni tematiikkaa. Jotta jokin saadaan alisteiseen asemaan, on se usein demonisoitu. On annettava syy ja oikeutus jonkin pahana pitämiseen. 1600-luvun tieteen vallankumous muutti ihmisten luontokäsitystä. Luonnon käyttö tuli tehokkaammaksi, jolloin vanha käsitys sielullisesta ja elävästä äitimaasta ei sopinut enää kapitalistisempaan maailmakuvaan. Samalla uskonpuhdistuksen myötä luontoon liitettyjä henkiolentoja ja jumalia alettiin demonisoimaan. Luonto alettiin näkemään elottomana resurssina, joka oli kesytettävä ihmisen käyttöön. Maria Suutala tuo esiin yhteyksiä luonnon ja naisen aseman välillä: ”Nainen seksuaalisuudessaan ja lasten synnyttäjänä kuului luontoon ja mer-

kitsi viimeistä vastaanhangoitteijaa maailmankuvan mekanisoitumisessa. Luonnon viimeinen mystinen ja salaperäinen alue, naiseus, täytyi riisua pyhydestä, jotta sitä voitiin hallita.” (2001) Samaa kuvaa myös Chollet: ”Nyt kun luontoa ei enää nähty ihmisestä huolehtivana syklinä, siitä oli tullut kaottinen ja villi voima, joka tuli kesyttää. Ja sama koski naisia, osoittaa Carolyn Merchant. Heidän sanottiin olevan miehiä läheisemmässä suhteessa luontoon ja seksuaalisesti himokkaampia.” (2019)

3.5 Noitavainot

Naisten syyllistys ja demonisointi huipentui Euroopassa noitavainoina. Merkittävimvät noitavainot alkoivat 1400-luvulla, mutta olivat laajimmillaan 1560-luvulta alkaen ja jatkuivat vielä 1700-luvun loppupuolelle. (Chollet, 2018) Ilmiöön vaikutti moni tekijä ja teorioita on useita. Uhriluvuista ja sukupuolijakaumasta kiistellään edelleen eri lähteissä. Aion kuitenkin käsitellä ja analysoida aihetta feministisestä näkökulmasta. Vaikka miespuolisia syytettyjä ja tuomittujakin oli muutamia, silti suurin osa noitavainojen uhreista oli naisia. Syyt miksi miehiä saatettiin epäillä, olivat myös usein erilaiset kuin naisilla.

Mies saattoi joutua syytetyksi, jos hän oli ollut tekemisissä naisen kanssa, jota oli epäilty tai tuomittu noituudesta. Naisia voitiin taas epäillä noidiksi melkein mistä tahansa käytöksestä, joka oli millään tavalla poikkeavaa tai epäsuotuisaa miehille. (Chollet, 2019) Noitasyytöksillä oli paljon yhteyksiä naisten seksuaalisuuteen. Noidiksi syytettyjä naisia epäiltiin miesten penisten varastamisesta tai vahingoittamisesta, seksistä paholaisen kanssa ja villeistä orgioista. Jopa luuta, jolla noidat tarinoiden mukaan ratsastivat, oli fallinen symboli, joka oli merkki naisten siveettömyydestä. Luuta symboloi myös naisen epäonnistumista kodin puhtaanapidosta.

Tieteen vallankumouksen ajan dualistinen käsitys näki tieteen, lääketieteen ja kulttuurin miehisenä, jonka vastapainona oli luonto ja naiseus. Vanhan ajan kansanparantajat nähtiin noituuden harjoittajina. Vain miehet saivat olla lääkäreitä, naisilta tämä ammatti oli kielletty jo 1200-luvulta alkaen. Viralliset lääkärit saattoivat käyttää noitavainoja päästäkseen eroon heitä usein pätevämistä kansanparantajista. (Chollet, 2019) Naisparantajat ja kättilöt joutuivat usein syytetyiksi, koska heillä oli taito keskeyttää raskauksia. He pystyivät myös lievittämään naisten synnytyskipuja, mikä nähtiin Jumalan käskyn vastustamisena, sillä synnytyskiput olivat jumalan rangaistus naisille Eevan syntiinlankeemuksen vuoksi. Noitavainojen aikaan ehkäisy ja raskauden keskeyttäminen kiellettiin ja raskauksia sekä synnytyksiä valvottiin. (Chollet, 2019) Noita oli siis pahin mahdollinen nainen: antiäiti. Noitien kerrottiin varastavan, surmaavan ja jopa syövän lapsia. Silvia Federicin näkemyksen mukaan noitavainot mahdollistivat työelämän sukupuolittumisen, jossa hyvin palkatut tehtävät ovat miehille ja naisen tehtävä on synnyttää ja kasvattaa lapsia (Federic, 2004, viitattu lähteessä Chollet, 2019). Vaikka nykyään monissa maissa lasten saaminen on valinta, jonka naiset voivat tehdä, oletusarvona on silti äitiyteen pyrkiminen.

Noitakuulustelut olivat nöyryyttäviä ja väkivaltaisia, jotka lopulta usein pitkään jatkuneen kidutuksen jälkeen päättyivät tunnustukseen. Syytetyt riisuttiin ja ajeltiin karvattomiksi, jotta heiltä voitaisiin etsiä paholaisen merkkiä. Se saattoi olla mikä tahansa luomi tai pigmenttimuutos. Tietenkin näitä löytyi usein vanhoilta naisilta runsaasti. Paholaisen merkin uskottiin olevan tunnoton, jo-

ten naisia pisteltiin neuloilla sen testaamiseksi. Kuulusteluihin sisältyi myös esimerkiksi raajojen vääntämistä sijoiltaan, kuumalla raudalla polttaminen ja jalkojen murtaminen. Noitia testattiin myös hukuttamalla: jos syytetty selvisi, hän oli noita, mutta jos hän kuoli, hän oli syytön. Noitia teloitettiin esimerkiksi rovioilla polttamalla. (Chollet, 2019) Noitavainot eivät vaikuttaneet pelkästään syytettyihin, vaan kaikkiin naisiin. Julkinen kiduttaminen aiheutti pelkoa, ja ajoi naiset välttelemään massasta poikkeamista. Naiseen liitetty syntisyys ja syyllistäminen vahvistui, ja nainen oli helpompi ”kesyttää”. Suutalan mukaan tämä loi pohjaa 1800-luvun naiskuvalle, joka oli heikko, miestä tarvitseva ja seksuaaliton olento. (2001)

3.6 Moderni noituus

Nykyaikana moderni noituus on nostanut päätään. Sosiaalisessa mediassa jaetaan loitsuvinkkejä ja kerrotaan eri kristallien ja yrttien vaikutuksista. Modernia noituutta on monenlaista, mutta ainakin somessa tilaa saanut noituus on keskittynyt paljon henkiseen hyvinvointiin ja keskiössä on ”self-care”, itsensä hemmottelu. Noituudella haetaan takaisin vahvan ja itsenäisen naisen identiteettiä. Vaikka näen edelleen jälkiä noitavainojen aikaisesta naisvihasta nyky-yhteiskunnassa, näen myös paljon sitä vastaan asettuvia ihmisiä. Omalla teoksellani haluan tehdä juuri tätä. Haluan tuoda esiin yhteiskuntaan pinttyneitä naisia rajoittavia käsityksiä ja haastaa rikkomaan niitä ja luomaan uutta vapaampaa naiskuvaa, ja miksei mieskuvaakin. Sarjakuvataiteilija Alan Moore on sanonut mielestäni hyvin: ”Minä uskon siihen, että taikuus on taidetta ja taide on kirjaimellisesti taikuutta. Taiteessa, siinä missä taikuudessa, pyritään vaikuttamaan ihmisen tajuntaan manipuloimalla symboleja, sanoja tai kuvia. Itse asiassa loitsun lukeminen on yksinkertaisesti lukemista, ihmisten tajuntaan vaikuttamista sanojen avulla. Ja uskon että juuri siksi taitelija tai kirjailija on nykymaailmassa lähin mahdollinen vastine šamaanille.” (viitattu lähteessä Chollet, 2019)

4 SIDOTTU NAINEN

4.1 Lilith-myytti

Juutalaisessa perinteessä Aatamilla oli ensimmäinen vaimo Lilith, ennen Eevaa. Kylkiluun sijasta Jumala loi Lilithin samalla tavalla kuin oli Aataminkin tehnyt, maan tomusta muovaamalla. Kun he aikoivat maata yhdessä, Lilith ei suostunut olemaan Aatamin alla. Aatami määräsi Lilithiä tottelemaan häntä, koska naisen oli tarkoitus olla miehen alamainen. Lilith vaati tasavertaisuutta, sillä heidät oli luotu samasta maan tomusta. Aatamin kieltäydyttyä, Lilith lensi pois. Jumala lähetti enkelinsä tämän perään ja löysivät tämän parittelemasta demonien kanssa Punaisellamerellä. Jumala käski Lilithiä palaamaan Aatamin luo, tai hän joutuisi menettämään sata lastaan joka päivä. Lilith ei kuitenkaan suostunut Aatamin alistettavaksi ja jäi demonien luo. Rangaistuksen mukaan, hän synnyttää joka päivä sata lasta, jotka surmataan. Myytin mukaan Lilith myös murhaa muiden lapsia ja vaanii vastasyntyneitä öisin. Juutalaisten pyhässä kirjassa Talmundissa varoitetaan yksin nukkuvia miehiä Lilithistä, joka tulee öisin viettelemään heitä (Pulakka, 2021).

Lilithin myytti kuvaa mielestäni hyvin noitavainoja. Lilith ei alistu miehen tahoon, jolloin hänestä tulee demonien kanssa paritteleva lapsia surmaava hankala nainen. Millainen tarina olisi, jos poistettaisiin osuus lasten surmaamisesta? Aatami kuulostaisi silti epäreilulta, mutta lasten murhaaminen maallaa Lilithin aika ikävään valoon. Olisiko tässäkin kyse vapaan ja tasa-arvoa vaativan naisen demonisoinnista, jolla oikeutetaan hänen huono asemansa ja rangaistuksensa. Niin kuin Eeva, Lilith saa rangaistuksen tottelemattomuudestaan. On mielenkiintoista, että molemmat liittyvät synnyttämiseen: Eeva saa synnytyskivut ja Lilith taas joutuu synnyttämään sata lasta joka päivä, jotka surmataan. Lilith on taas varoittava esimerkki siitä, miten käy, jos naista ei hallita: hänestä tulee seksuaalisesti aivan holtiton.

Olen huomannut saman ilmiön, mitä Chollet kuvailee kirjassaan Naisia vai noitita: "Miehet näkevät pienessäkin tasa-arvon tuulahduksessa tuhoisan tai-

fuunin – vähän samoin kuin kansan enemmistö kokee, että heidän kimp-
puunsa hyökätään ja heitä alistetaan heti kun rasismin uhrin vähänkin yrittä-
vät puolustautua. Paitsi että sen kaltainen reaktio paljastaa haluttomuuden
luopua omista etuoikeuksista (miehenä tai valkoisen rodun edustajana), se
kertoo siitä, miten kyvyttömiä dominoivassa asemassa olevat ovat ymmärtä-
mään dominoitujen kokemuksia, ja kenties myös siitä, että vaikka he julista-
vat närkästyneinä syyttömyyttään, heitä piinaa huono omatunto (”Olemme
kohdelleet heitä niin väärin, että jos annamme heille hiukkaakaan periksi, he
tuhoavat meidät”) (2019). Olen todistanut keskusteluita, joissa on puhuttu
feminismistä ja paikalla ollut mies on kokenut aggressiivista tarvetta puolus-
tautua, vaikkei keskustelua olisi häneen kohdistettu. Miksei hän voi keskus-
tella aiheesta ilman, että kokee tarvetta todistaa että ”ei kaikki miehet” tai
muuten vähätellä naisten kokemuksia? ”Suomessa ei tarvita feminismiä, et-
tekö tajua kuinka hyvin naisilla on täällä asiat verrattuna muihin maihin?” Jos
olen kertonut tuntemani turvattomuutta öisin ulkona, joku mies kokee aina
tarpeelliseksi kertoa, että kyllä hänetkin voi joku vaikka ryöstää yöllä. En tie-
dä, onko kyse oikeasta tietämättömyydestä vai tahallisesta yrityksestä kään-
tää keskustelu pois alkuperäisestä aiheesta. Vai kumpuaako ajattelu Cholle-
tin edellä mainitusta piilotetusta syyllisyydestä tai pelosta siitä, että miten
omille etuuksille käy, jos alistettu saa enemmän valtaa. Se on myös tapa hil-
jentää ja mitätöidä naisten ”kapinointi”. Aihetta vähättelemällä sille ei anneta
tilaa ja täten kielletään muutoksen tarve ja mahdollisuus. Leimaamalla femi-
nistinen puhe ”miesvihaksi” halutaan myös hiljentää ja sivuuttaa oikea on-
gelma. Aiheesta kirjoittaa myös ranskalaiskirjailija Pauline Harmange pamfle-
tissaan Miksi vihaan miehiä: ”Kun misandria mielletään joksikin pöyristyttä-
väksi asiaksi, eräänlaiseksi ehdottomasti tuomittavaksi seksismin alalajik-
si...tullaan lakaisseeksi maton alle kaikki systemaattisen sukupuolisyrjinnän
taustalla vaikuttavat historialliset, kulttuuriset ja valta-asemiin liittyvät meka-
nismit” (2021)

4.2 Ulkonäköpaineet

Naisen ikä ja ulkonäkö voivat vaikuttaa jopa naisen työsaantiin. Aino Salonen listaa kolumnissaan (2023) naisen työelämän vaihteita: nuorta naista ei pidetä pätevänä, seuraavaksi hän on uhka, koska saattaa alkaa hankkimaan lapsia, joka voi tulla kalliiksi työnantajalle ja lopulta nainen on ”liian vanha”. Ja koska naisten ”vanha” on paljon nuorempi kuin miesten ”vanha”, naiset joutuvat aikaisemmin ikäsyrynnän kohteeksi. Jos nainen nähdään kauniina, häntä pidetään todennäköisemmin vähemmän älykkäänä, mutta hänellä on silti suuremmat mahdollisuudet edetä työelämässä kuin naisella, jota ei koeta ”haluttavaksi”. Kuitenkin jos viehättävä nainen on edennyt työelämässä, häntä tuomitaan ”reittä pitkin etenemisestä”.

Läskiaktivisti ja kirjailija Raisa Omaheimo käsittelee kirjassaan ”Ratkaisuja läskeille” (2022) naisten ulkonäköpaineita ja erityisesti laihdutuskulttuuria. Hän pohtii ”Miksi läskinä eläminen on pahinta mitä ihmiselle voi tapahtua?”. Lukiessani kirjaa mietin taidettani ja miten kuvaan naiskehoja. Kuten kaikki muutkin taiteeni naiset, Kesyttämätön on myös laiha. Osittain ajattelen sen johtuvan oman kehoni referenssinä käyttämisestä, mutta tiedän ettei se ole ainoa syy. Piirrän, maalaan ja veistan hahmoja, jotka eivät ole täysin minun vartalontyyppiäni, mutta lihavia hahmoja en koskaan ole tehnyt. Teokseni siis usein reflektivat omia kauneusihanteitani. Tunnistan sisäistetyn lihavuuskammon itsessäni. Omaheimo tuo kirjassaan esille kuinka negatiivisesti lihavuudesta, erityisesti naisten lihavuudesta, puhutaan ihan jokapäiväisissä arkisissa tilanteissa. Hän puhuu myös viihdemedian tavasta tehdä lihavista hahmoista naurettavia, noloja ja anteeksipyyteleviä. Lihavat tv- ja elokuva-hahmot ovat varoittavia esimerkkejä.

Läskivihalle altistuu monet jo ihan pienestä saakka. Itse olen oppinut jo lapsena, että lihavuus on jotain mitä kannattaa vältellä viimeiseen asti. Lähipiirissäni oli aikuisia naisia, jotka kauhistelivat lihomistaan ja kommentoivat omia vartaloitaan negatiivisesti. Keskustelut herkkujen ”ansaitsemisesta” ovat todella normaaleja naisten keskuudessa. Jos on herkutellut, pitää se korvata jotenkin liikunnalla tai sitten paastoamisella. Kun mietin tunnettuja ja menes-

tyksekkäitä laulajia ja näyttelijöitä, on paljon helpompi löytää isokokoisempia miehiä, kuin naisia. Naisten arvo mitataan paljon useimmin ulkonäön mukaan, taidon tai koulutuksen sijasta. Lapsena opin, että hoikka vartalo on hyvä vartalo, mutta teini-ikäisenä hämmennyin uudestaan, kun juuri se kaikkien tavoitteleva laihuus olikin kiusaamiseni aihe. Sitten ymmärsin että ”lau-ta” ei tarkoita vain laihaa, vaan minulta puuttui rasvaa niiltä ainoilta läskille sallituista paikoista, eli rinnoista ja takapuolesta. Siitä alkoi fanaattinen megatopattujen rintsikoiden ostaminen ja googlailu, miten saada isot tissit ja pylly. Katsoessani teiniaikani piirustuksia, on vaikea olla huomaamatta, kuinka valtavia hahmojen rinnat olivat. Sain asiasta myös kommenttia aikuisilta, joka ärsytti. Eikö isotkaan rinnat olleet hyvät, miksi niissäkin nyt oli jotain noloa? Edelleen taistelen välillä samojen ulkonäköpaineiden kanssa, kuin teininä, mutta olen saavuttanut edes jonkinlaisen rauhan oman kehoni kanssa. Poh-tiessani aihetta lopputyöteokseni kautta, mietin ratkaisujani hahmon vartalos-ta. Ehkä jollain tavalla olen kuvannut miltä haluaisin näyttää, millaisena voisin hyväksyä kehoni tai millaisia paineita naiset kohtaavat ulkonäköasioissa. Hahmon pienet rinnat voivat kertoa, että jossain kohtaa aikuiseksi tullessani olen alkanut irtautumaan yhteiskunnan minulle aiheuttamasta luulosta, jonka mukaan vain suuret rinnat olisivat kauniit ja naiselliset.

4.3 Tyttö = huono

Teokseni värimaailma on stereotyyppisen ”tyttömainen”. On edelleen täysin yleistä, että tyttölapsen syntyessä vaatetus, lelut ja lapsenhuoneen sisustus ovat suuriltaosin vaaleanpunaisia. Vauvat tuppaavat näyttämään aika andro-gyynisiltä, joten sukupuoli on kai tärkeää selkeyttää tuntemattomille stereoty-pioihin sopivan vaatetuksen kautta. Uskon, että nykypäivänä on tehty paljon edistystä perinteisten sukupuoliroolien ja -stereotyyppien rikkomiseksi, mutta monet käsitykset ovat pinttyneet syvälle yhteiskuntaamme ja kulttuuriimme. Olin lapsena ja erityisesti teininä hyvin tietoinen värien sukupuolijaosta. Vält-telin kaikkea ”liian tyttömaista” mahdollisimman paljon. En tiedä kuinka paljon tässä oli kyse puhtaasti vain mieltymyksistäni vai sisäistetystä naisvihasta.

Ehkä aluksi kyse oli mieltymyksistä, joihin ympäristön kautta aloin yhdistämään kaksijakoista ajatusta poikien ja tyttöjen jutuista. Sisäistin nopeasti, että olla kuin ”tyttö” ei ollut kehu. Tyttömäisyys tarkoitti heikkoutta, tyhmyyttä ja kaikin tavoin huonoutta. Teini-ikäisenä paras kehu minusta oli olla ”yksi pojista”. Se tarkoitti, että olin cool, hauska, fiksu ja erityisesti parempi kuin ”normaalit tytöt”. Nykyään minua surettaa ajatella kuinka paljon vihasin naisia ja kaikkea siihen liittämääni. Kuinka paljon rajoitin itseäni ja kiinnostuksen kohteitani. Samalla kuitenkin myös tiesin, etten oikeasti ollut ”yksi pojista”. Poikaporukassa minua silti kohdeltiin tyttönä, enkä saanut tai uskaltanut osallistua kaikkiin ”poikien juttuihin”. En halunnut pelata videopelejä poikien nähdessä, koska pelkäsin, että jos olen huonompi kuin he, paljastan tyttöytteni. Nollotti urheilla, juosta tai huutaa, koska saatoin tehdä ne vahingossa ”niin kuin tytöt”.

Olen myös huomannut, kuinka representaatio on tärkeää. Kaikki lapsuuteni elokuvien ja sarjojen lempihahmot olivat miehiä. Erityisesti pahikset tai antisankarit kiehtoivat. Miehet olivat hauskoja, taidokkaita ja persoonallisia. He olivat usein myös puoleensavetäviä, mutta eivät yliseksualisoituja. Pidin myös johtajaroolista leikeissä, ja usein se tarkoitti mieshahmon ottamista. Ehkä en olisi nähnyt naiseuttani niin huonona, jos lapsuuteni lempielokuvissa, kuten Taru sormusten herrasta ja Pirates of the Caribbean, olisi ollut enemmän mieshahmoja vastaavia mielenkiintoisia naishahmoja. Alkaessani käyttää vaaleanpunaista ja muita pastellisävyjä taiteessani, autoin sisäistä lastani päästämään irti sukupuoleen liitetystä huonommuudentunteistaan. Kesyttämättömän värimaailma ei ole suoranaisesti kuvastamassa naiseutta, vaan omaa matkaani naiseuteni hyväksymiseen ja sisäisen lapseni parantamisesta. Nuoriin tyttöihin naisvihan istuttaminen varhain on tehokas keino pitää naiset alisteisessa asemassa. Kun uskoo omaan lähtökohtaiseen huonommuuteensa, ei näe ansaitsevansa parempaa tai edes sitä ”bare minimum”.

4.4 Nainen ja ikä

Hahmon piirteet eivät ole lapsekkaat, vaan selkeästi aikuisemmat. Suuret huulet, kapea vyötärö, mutta muodokas lantio ja nuoruus ovat edelleen nyky-yhteiskunnassa koettu naisille tavoiteltaviksi asioiksi. Naisen nuoruus voidaan nähdä monin tavoin hyödylliseksi miehille. Kun nainen arvotetaan heidelmällisyyden mukaan, nuorempi nainen on korkeammalla kuin kypsemään ikään ehtinyt nainen, puhumattakaan vanhuksista. Nainen saa vanheta vain, jos ei osoita minkäänlaisia ikääntymisen merkkejä ulkonäössään. Ja siltikin, nuorekkaat ikääntyvät naiset ovat parhaimmillaan ”kauniita ikäisekseen”. Erityisesti vanhojen naisten vartaloissa ja seksuaalisuudessa nähdään jotain kamalaa. Vanhojen ihmisten seksielämä on tabu. Siitä ei puhuta ja sitä ei ole olemassa. Naista, joka on häntä nuoremman miehen kanssa, kutsutaan puumaksi. Tulee mielleyhtymä viatonta miestä saalistavaan epätoivoiseen akkaan. Naisten vanheneminen alentaa heidän arvoaan kaikilla elämän osa-alueilla. Miehet taas vanhenevat ”arvokkaasti”. Kun nainen vanhenee tai lihoo, hän ”päästää itsensä menemään”, niin kuin se olisi jotenkin omasta kyvystä tai tahdonvoimasta kiinni. Aivan kuin nuorena tai laihana pysyminen kertoisi jotain naisen luonteen hyvyydestä. Nuoruus voidaan nähdä myös mahdollisena heikkoutena. Naiivi tyttö on helpommin (vanhemman) miehen kontrolloitavissa, kuin elämäkokemusta ja itsevarmuutta kerryttäneempi nainen. ”Naisten kokemuksen mitätöiminen tarkoittaa aivan valtavaa menetystä. Se, että naisia kehoitetaan muuttumaan mahdollisimman vähän, sensuroimaan kaikki kehityksen merkit, on heidän alistamistaan heikkouteen.” (Chollet, 2019)

4.5 Hyljenainen

Miehen omaisuudeksi joutumisesta kertoo myös tarina hyljenaisesta, selkiesestä. Hyljenainen on skottilainen kansanperinteen teriantropinen hahmo, joka voi muuttaa muotoaan hylkeestä naiseksi ja päinvastoin hylkeennahan avulla. Pinkola Estésin kirjoittamassa kansanperinnetarina kertoo miehestä, joka oli hyvin yksinäinen. Eräänä yönä hän näkee joukon naisia tanssimassa

kuunvalossa. Hänen seuratessa naisten hauskanpitoa, hän tuntee yksinäisyytensä häviävän. Mies varastaa yhden hylkeennahan, joka on rantakivillä. Pian naiset pukeutuvat hylkeennahkoihinsa ja palaavat mereen, yhtä naista lukuun ottamatta. Selkiet eivät pysty muuttumaan takaisin hylkeiksi ilman hylkeennahkaa. Hän etsii sitä tuloksetta. Silloin mies tulee esiin ja pyytää naista vaimokseen. Nainen kieltäytyy, sillä hän ei kuulu ihmisten maailmaan. Mies ei suostu kieltävään vastaukseen, vaan kiristämällä pakottaa naisen mukaansa. Hän lupaa palauttaa nahan naiselle seitsemän vuoden yhdessäolon jälkeen. Seitsemän vuoden aikana he saavat lapsen. Hyljenainen silti ikävöi merta ja alkaa myös fyysisesti rapistua: hänen ihonsa kuivuu ja halkeilee, hiukset tippuvat ja näkö heikentyy. Seitsemän vuoden jälkeen hän anelee miestä palauttamaan nahan kuten lupasi, mutta mies ei suostu. Hän syyttää naista julmaksi: ”Kuinka voisit jättää minut vaimottomaksi ja poikasi äidittömäksi.” Heidän poikansa kuulee riitelyn ja se tekee hänet surulliseksi. Yöllä poika kuitenkin herää tuulen kutsuun. Hän seuraa ääntä ja löytää hylkeen, joka häntä on kutsunut. Samalla poika löytää äitinsä nahan piilosta. Iloissaan hän palauttaa sen äidilleen, joka puolestaan pukee hylkeennahan ylleen ja ottaa pojan mukaansa merelle. Viimeinkin hyljenainen palaa kotiinsa mereen ja esittelee poikansa suvulleen. Valitettavasti poika ei kuitenkaan voi jäädä hylkeiden maailmaan ja on palautettava isänsä luo. Hyljenainen jää omiensa joukkoon. Tarinan mukaan äiti silti vieraili poikansa luona säännöllisesti ja pojasta kasvoi taitava rummunsoittaja ja tarinankertoja. (Pinkola Estés, 2022)

Minulle tarinan hylkeennahka edustaa (naisen) omaa vapautta valita, elää ja nauttia elämästään omalla tavallaan. Se edustaa myös jonkinlaista sisäistä rauhaa ja syvää minuutta. Tarinassa yksinäinen mies on naisen vangitsija, mutta se voi olla mikä tahansa, mikä tukahduttaa hänen vapauttaan. Se voi olla vääränlainen työ, ihmissuhteet, yhteiskunta tai omat pelot tai itselleen asetetun rajoitteet. Itse ainakin samaistun tarinaan. Olen monesti kokenut kuihtuvani minulle vääränlaisessa ympäristössä, kuin hyljenainen, joka kaipa merelle. Veistoksessani köydet symboloivat näitä tunteita. Vaikka isoin teema on miesten ja/tai patriarkaalisen yhteiskunnan yritykset hallita naista, en halunnut rajoittaa aihetta vain miehiseen alistamiseen. Mietin hyljenaisen poikaa, joka palauttaa nahan ja samalla vapauden naiselle. Lapsi ei välttä-

mättä ole kirjaimellisesti viittaus jälkeläisiin, vaan jostakin sellaisesta, mikä muistuttaa naista hänen vapaudestaan ja omasta syvimmästä itsestään. Pinkola Estés kuvaa tarinan symboliikkaa vertaamalla naista sieluun ja miestä egoon. Lasta hän kuvaa henkiseksi voimaksi, joka saa meidät jaksamaan vaikeissa tilanteissa ja olosuhteissa. Minulle tämä henkilä on aina ollut taide, oli se sitten sen kuluttaminen tai tuottaminen.

4.6 Köydet

Sitominen, shibari tai bondage, on taidetta, jossa ihminen sidotaan esteettisesti usein hamppuköysiin. Tapoja ja tyylejä on monia, mutta sidonnan historia pohjautuu aasialaiseen Hojo-jutsuun, jota käytettiin vankien ja rikollisten sitomiseen. Hojo-jutsusta kehittyi eroottinen sidonta Kinbaku. Sidonta nähdään usein eroottisena, mutta sitä voi harrastaa ilman seksuaalista yhteyttäkin. Sidonnassa voi olla mukana erikseen sitoja ja sidottava, mutta myös itsensä voi sitoa. Teoksessani hahmo on ainakin osittain toisen sitoma, sillä kädet ovat selän takana. Tällä halusin korostaa ulkoista alistajaa. Vaikka itse sitoisi, alistuisi tai rajoittaisi itseään, usein siihen löytyy ulkoisia syitä. Itsensä rajoittaminen voi johtua uskosta omaan kyvyttömyyteen tai heikkouteen, jonka ympäristö on saanut aikaan. Ihmenaisen luoja William Moulton Marstonia on syytetty sadomasokistisen kuvaston suosimisesta, sillä Ihmenainen joutuu usein kahlituksi ja sidotuksi. Marston on kuitenkin korostanut kahleiden ja niistä vapautumisen symbolista puolta. Kahleet ovat patriarkaatin asettamia, joista naiset vapautuvat. Niin kuin Ihmenaisen totuuden puhumiseen pakottava lasso, mielestäni on tärkeää tietää mahdollisimman paljon naisten historiasta, jotta voidaan ymmärtää nykypäivän tilannetta.

5 LOPUKSI

Matkani lopputyöni aloittamisesta kirjallisen viimeistelyyn on ollut minulle todella antoisa oppimiskokemus. Minusta on tärkeää ymmärtää asioiden syyseuraus-suhteita mahdollisimman pitkälle, varsinkin kun etsitään ratkaisuja ongelmiin. Olen lapsesta saakka halunnut aina tietää "miksi?". Silti välillä huomaan, kuinka monta ympäristöni minulle syöttämää ajatusmallia en ole kyseenalaistanut. Siksi minulle oli todella mielenkiintoista syventyä naisista kertoviin myytteihin ja historiaan. Se sai minut ymmärtämään paremmin mikä

on tehnyt ympäristöstäni sellaisen kuin se on. On myös vapauttavaa ymmärtää paremmin, mistä omat sukupuoleen ja identiteettiin liittyvät vaikeudet kumpuavat. Mitä paremmin tunnet vihollisesi, sitä helpompi se on voittaa. Tekstin pituuden ja ajankäytön vuoksi olen käsitellyt osaa aiheista hyvin pintapuolisesti. Tarkoitukseni ei kuitenkaan ollut puhki selittää teokseni symboliikkaa tai taustoja, tai ratkaista suuria yhteiskunnallisia ongelmia. Teokseni tarkoitus on saada katsoja kyseenalaistamaan ympäristöään, sanovan useimmin "miksi?". Sen on tarkoitus toimia samanlaisena mahdollisuutena katsojalle, kuin minulle. Mahdollisuutena syventyä omiin ajatusmalleihin ja niiden lähteisiin. Mahdollisuutena ymmärtää niitä paremmin ja tarvittaessa saada aikaan kehitystä parempaan. Oma matkani feministinä on vielä kesken, ja toivon, että muutaman vuoden päästä voin lukea tämän ja huomata kuinka paljon olen sittemmin oppinut. Kiinnostaa tietää, mikä minua silloin sitoo vai sitooko mikään.

LÄHTEET

Castrén, P. (2017). Antiikin myytit. Otava.

Chollet, M. (2019). Naisia vai noitia? Naisvainot ennen ja nyt. Gummerus.

Harmang, P. (2021). Miksi vihaan miehiä. S&S. Nextory.

Koivunen, H. (1995). Madonna ja huora. Otava.

Piilola, T. (2019). Kalevalan naiset. S&S.

Pinkola Estés, C. (2022). Naiset jotka kulkevat susien kanssa (6.painos). Viisas Elämä.

Pulakka, K. (2021). Kurittomat. Atena.

Salonen, A. (2023). Onneksi olkoon, nainen! Olet aina väärän ikäinen.

<https://duunitori.fi/tyoelama/naiset-tyoelamassa>

Suutala, M. (2001). Kesytetty nainen: seksuaalisuus ja luontosuhde länsimaisessa ajattelussa. Helsinki University Press.

Vuole, E. (2018). Eevan ja Marian tyttäret. Kristinuskon naiskuva. Teoksessa Heinämaa S. & Näre. S. (toim.),
Pahan tyttäret: sukupuolitettu pelko, viha ja valta (s. 209-224). Gaudeamus.